

See lehekülg on tõlgitud masintõlkega [\[Linki\]](#). Masintõlkes võib olla vigu, mis võivad vähendada selgust ja õigsust; ombudsman ei vastuta mis tahes erisuste korral. Kõige usaldusväärsem ja õiguskindlam teave on algversioonis eespoolisel lingil (inglise keel). Lisateave on meie [keele- ja tõlkepoliitikas](#) [\[Linki\]](#).

Soovitus selle kohta, kuidas Euroopa Komisjon käsitles üldsuse juurdepääsu taotlust COVID-19 pandeemia ajal turustatud meditsiiniliste maskide kvaliteedi dokumentidele (menetlus 790/2021/MIG)

Soovitus

Juhtum 790/2021/MIG - **Alguskuupäev:** {0} 30/04/2021 - **Soovitus** 05/11/2021 - **Otsuse kuupäev:** {0} 25/05/2022 - **Asjaomased asutused** Euroopa Komisjon (Tuvastatud on haldusomavoli) | Euroopa Komisjon (Institutsioon nõustus soovitusega) |

Kaebuse esitaja taotles üldsuse juurdepääsu dokumentidele, mis käsitlevad 1,5 miljonit meditsiinilist maski, mille komisjon ostis COVID-19 pandeemia varajases etapis ja mis ei vastanud nõutud kvaliteedistandardile. Kokku tuvastas komisjon 134 dokumenti, ja kuigi kaebuse esitajale lõpliku vastuse andmiseks kulus kümme kuud, andis komisjon üldsuse laialdase juurdepääsu. Kaebuse esitaja tõstas küsimuse komisjoni keeldumise kohta anda juurdepääs 12 dokumendile (või nende osale) ja eelkõige komisjoni vajaduse kohta kaitsta asjaomase tootja ärihuve.

Ombudsman leidis, et seda teavet ei saa põhjendatult pidada tundlikuks äriteabeks dokumentidele üldsuse juurdepääsu käsitlevate ELi eeskirjade tähenduses. Lisaks märkis ta, et isegi kui nõustuda, et komisjon võib põhjendatult tugineda ärihuvide kaitse erandile, käsitleb see teave tooteid, mille EL ostis rahvatervise kaitseks maksumaksja rahaga üle saja aasta raskeima ülemaailmse tervisekriisi ajal. Arvestades, et ostetud maskidega on esinenud probleeme, leidis ombudsman, et üldsus soovib vägagi teada saada, mida tehti, et tagada, et defektseid maske ei lastaks ringlusse ega kasutataks.

Sel põhjusel oli ombudsman seisukohal, et komisjoni keeldumine andmast üldsusele juurdepääsu selle juhtumi korral on haldusomavoli. Ombudsman soovitas komisjonil oma seisukoht uuesti läbi vaadata, et võimaldada asjaomastele dokumentidele oluliselt laialdasem (kui mitte täielik) juurdepääs.

Koostatud vastavalt Euroopa Ombudsmani põhikirja artikli 4 lõikele 1 [1]

Kaebuse taust

1. 2020. aasta kevadel ostis Euroopa Komisjon erakorralise toetuse rahastamisvahendist [2] COVID-19 pandeemiaga võitlemiseks kümme miljonit meditsiinimaski. Meditsiinilised maskid tuli jaotada osalevate 17 liikmesriigi ja Ühendkuningriigi tervishoiutöötajatele.

2. Pärast seda, kui komisjon oli saatnud osalevatele riikidele esimese 1,5 miljoni maski partii, väljendasid mõned riiklikud ametiasutused muret maskide kvaliteedi pärast, väites, et nad ei vasta nõutavale standardile. Seejärel peatas komisjon maskide tarnimise, väites, et ta uurib seda küsimust. [3] Samuti teatas komisjon, et ta oli maskide ostmisel järginud kõiki kontrollimeetmeid ja kontrollinud, kas need on kasutatavad. Lõpuks selgus, et maskid olid halva kvaliteediga ja kaupleja nõustus leevendusmeetmetega.

3. 2020. aasta juunis palus ajakirjanik kaebuse esitaja [4] komisjonil anda üldsusele juurdepääs

„Eli e-kirjad, sealhulgas manused, komisjoni ja liikmesriikide vahel erakorralise toetuse rahastamisvahendi raames 17 liikmesriigi ja Ühendkuningriigi tervishoiutöötajate kaitsmiseks koroonaviiruse eest tarnitud meditsiiniliste maskide saatmise kohta.“

4. Komisjon tuvastas 134 dokumenti. Ta andis täieliku juurdepääsu kolmele dokumendile, osalise juurdepääsu 95 dokumendile ja keelas juurdepääsu 36 dokumendile tervikuna. Juurdepääsu andmisest keeldumisel tugines komisjon mitmele erandile, mis on ette nähtud ELi eeskirjadega üldsuse juurdepääsu kohta dokumentidele, sealhulgas vajadusele kaitsta ärihuve [5].

5. 2020. aasta novembris palus kaebuse esitaja komisjonil läbi vaadata oma otsus juurdepääsu andmisest keeldumise kohta (esitades „kinnitava taotluse“).

6. Seejärel andis komisjon kaebuse esitajale laiema juurdepääsu. Ta väitis siiski, et juurdepääsust mitmele dokumendile (osadele) tuli keelduda, et kaitsta avalikku huvi seoses avaliku julgeolekuga [6] ja kaitsta isikuandmeid [7]. Samuti keelas komisjon juurdepääsu kolmele dokumendile tervikuna ja üheksa dokumendi osadele, tuginedes vajadusele kaitsta asjaomase tootja ärihuve. Sellega seoses leidis komisjon, et puudub avalik huvi, mis kaaluks üles vajaduse neid ärihuve kaitsta.

7. Kuna kaebuse esitaja ei olnud nende kaheteistkümne dokumendi tulemustega rahul, pöördus ta 2021. aasta aprillis ombudsmani poole.

Uurimine

8. Ombudsman algatas uurimise seoses kaebusega, mille kohaselt komisjon keeldus ekslikult üldsuse juurdepääsust kaheteistkümnele dokumendile (osadele), tuginedes vajadusele kaitsta

ärihuve.

9. Uurimise käigus tutvus ombudsmani uurimisrühm vaidlusaluste dokumentidega ja kohtus komisjoni esindajatega. Seejärel koostas uurimisrühm koosoleku aruande, mida ta jagas kaebuse esitajaga, ning sai seejärel kaebuse esitaja märkused selle aruande kohta.

Esitatud argumendid

Läbivaatamise etapis

10. Kaebuse esitaja kahtles, kuidas juhul, kui halva kvaliteediga maskide tarnimine oleks olnud tahtmatu ja leevendav vastus oleks asjakohane, kahjustaks dokumentide avalikustamine tootja ärihuve.

11. Kui aga tegemist oli ebasoovitava kavatsusega, väitis kaebuse esitaja, et on olemas ülekaalukas üldine huvi teada tootja isikut, et vältida sarnaseid intsidente tulevikus.

12. Kaebuse esitaja leidis ka, et on olemas ülekaalukas üldine huvi teada saada, miks maskid algselt asjakohasele standardile vastavaks peeti ja milliseid meetmeid võeti.

13. Komisjon märkis, et kolm avalikustamata dokumenti sisaldavad teavet tuvastatud tootja kohta, sealhulgas kontrollkatseid, kvaliteedikontrolli aruandeid ja muud tundlikku äriteavet. Ülejäänud dokumentide kustutatud osad sisaldavad ka üksikasju maskide vastavuse kohta asjakohastele standarditele, tootja kavandatud leevendusmeetmete kohta ja tootja ärisuhete kohta teiste üksustega.

14. Komisjon leidis, et maske mõjutavate kvaliteediprobleemide või kavandatavate leevendusmeetmete kohta üksikasjaliku teabe avalikustamist võiks kasutada tootja maine kahjustamiseks. See mõjutaks tootja turupositsiooni ja kahjustaks seega tema ärihuve.

15. Võimaliku ülekaaluka üldise huvi kohta märkis komisjon, et kaebuse esitaja ei ole täpselt tõendanud, kuidas dokumentide avalikustamine aitaks kaasa avalike huvide kaitsmisele.

Ombudsmani ees

16. Kohtumisel uurimisrühmaga märkis komisjon, et dokumendid sisaldavad ka teavet tema läbirääkimiste kohta asjaomaste äriühingutega leevendusmeetmete üle. Selle teabe avalikustamine kahjustaks nende üksuste ärisuhteid.

17. Komisjon väitis, et avaldamine ei ole ülekaalukas üldine huvi. Ta märkis, et maskide ostmist reguleerivad lepingulised eeskirjad kaitsevad avalikke huve lepinguliste kohustuste täitmata jätmise korral.

18. Mis puudutab üldiselt kõrget läbipaistvust, mille komisjon lõpuks ravimitootjatega peetavatel vaktsiiniläbirääkimistel tagas, siis märkis komisjon, et antud juhul ei ole asjaomased äriühingud andnud oma nõusolekut teabe avaldamiseks. Komisjon lisas, et tal ei ole otsest lepingut maskide tootjaga ja seega ei olnud ta kaebuse esitaja juurdepääsutaotluse osas temaga konsulteerinud. Ta oli konsulteerinud ainult turustajaga, kes ei olnud vastanud.

19. Oma märkustes koosoleku aruande kohta väitis kaebuse esitaja, et komisjon ei saa tugineda ärihuvide kaitsmise vajadusele, kuna ei turustaja ega maskide tootja ei olnud avalikustamise vastu.

20. Kaebuse esitaja väitis, et on olemas ülekaalukas üldine huvi *mõista, miks defektsed maskid algselt heaks kiideti ja kas maskid olid malintentsuse või õnnetuse tagajärjel defektsed.*

Ombudsmani hinnang, mille tulemusel koostati soovitus

21. Kuigi komisjonil kulus kokku kümme kuud, et vastata kaebuse esitaja juurdepääsutaotlusele, tunnistab ombudsman, et taotlus puudutas üht tolleaegset komisjoni kõige aktiivsemat osa, nimelt tervise ja toiduohutuse peadirektoraati. Lisaks märgib ombudsman, et taotlus puudutas märkimisväärset hulka dokumente ja et neile anti ulatuslik juurdepääs. Siin on vaidluse all kaksteist dokumenti.

22. Ombudsmani uurimisrühm tutvus dokumentidega. Need hõlmavad muu hulgas teavet maskide kvaliteedikontrolli, nende vastavuse kohta asjakohastele standarditele, tootja pakutud leevendusmeetmete kohta ning tootja ärisuhete kohta muude üksustega.

23. ELi institutsioonid ei saa tugineda vajadusele kaitsta ärihuve lihtsalt seetõttu, et teave on seotud äriühingu ja tema ärisuhetega. Üldsuse juurdepääsu käsitlevates eeskirjades sisalduva erandi eesmärk on kaitsta *tundlikku* äriteavet, st teavet, mis avalikustamise korral kahjustaks asjaomase äriühingu õiguspäraseid ärihuve, näiteks teavet, mis on seotud tema äristrateegia või oskusteabega. [8] Sellele erandile tuginedes peavad ELi institutsioonid selgitama, kuidas avalikustamine võib *konkreetselt ja tegelikult* kahjustada kaalul olevaid õiguspäraseid ärihuve. Lisaks peab oletatava kahju tekkimise oht olema *mõistlikult ettenähtav ja mitte puhtalt hüpoteetiline* [9].

24. Käesoleval juhul väitis komisjon, et avaldamata jäetud teabe avalikustamine kahjustaks tootja ärihuve, kuna seda võidakse kasutada tema maine kahjustamiseks ja seega tema turupositsiooni kahjustamiseks. Ombudsman ei pea seda piisavaks, et tuvastada õiguspärase ja tegeliku ohu olemasolu, nagu on nõutud ELi eeskirjades üldsuse juurdepääsu kohta dokumentidele ja sellega seotud kohtupraktikas.

25. Eelkõige on üldsus juba teadlik, et esimese 1,5 miljoni maskiga partii puhul on esinenud kvaliteediprobleeme. [10] Kuigi seda teavet võidakse kasutada asjaomase tootja maine kahjustamiseks, ei ole selge, kuidas redigeeritud teavet, eelkõige konkreetsete

leevendusmeetmete kohta, saaks sel eesmärgil kasutada. Selline oht võib realiseeruda, kui leevendusmeetmeid ei ole võetud või kui tootja kavandatud meetmeid peetakse ebasobivateks või ebapiisavateks. Ombudsman leiab siiski, et meetmete üksikasjade avalikustamise korral ei ole tõenäoline, et üldsus seda seisukohta ei võtaks.

26. Lisaks ei ole ombudsmanile selge, et vigaseid tooteid tarnival äriühingul on õiguspärane väide, et lepingu teine pool, käesoleval juhul komisjon, peab seda saladust hoidma.

27. Seetõttu leiab ombudsman, et komisjonil ei olnud õigustatud keelduda juurdepääsu andmisest, tuginedes vajadusele kaitsta õigustatud ärihuve.

28. Isegi kui nõustuda sellega, et komisjon võis mõistlikult tugineda erandile ärihuvide kaitseks, tuleb märkida, et seda vabastust võib kaaluda olulisemaks peetava avaliku huvi tõttu.

29. Ombudsman on seisukohal, et ettevõtjad, kes tegelevad otseselt või kaudselt ELi haldusasutustega, peaksid eeldama, et teatav teave tehakse avalikult kättesaadavaks. See hõlmab nende identiteeti ning probleemide tekkimisel teavet nende probleemide ja nendega seotud meetmete kohta.

30. Käesoleval juhul puudutab vaidlusalune teave tooteid, mille EL ostis maksumaksja rahast rahvatervise kaitsmiseks üle sajandi kõige tõsisema ülemaailmse tervisekriisi ajal. Arvestades, et ostetud maskidega on esinenud probleeme, leiab ombudsman, et üldsusel on suur huvi teada saada, milliseid meetmeid on võetud tagamaks, et vigaseid maske ei lasta ringlusse ega kasutada.

31. Eespool toodut arvesse võttes leiab ombudsman, et komisjoni keeldumine anda üldsusele täielik juurdepääs kaheteistkümneme vaidlusalusele dokumendile kujutas endast haldusomavoli. Seetõttu esitab ta allpool vastava soovitus.

Soovitus

Selle kaebuse uurimise põhjal esitab ombudsman komisjonile järgmise soovitus:

Komisjon peaks uuesti läbi vaatama oma otsuse keelduda üldsuse juurdepääsust kaheteistkümnest vaidlusalusest dokumendist (osadele), lähtudes vajadusest kaitsta tootja ärihuve, et anda kaebuse esitajale märkimisväärselt suurem, kui mitte täielik juurdepääs nendele dokumentidele.

Sellest soovitusel teavitatakse komisjoni ja kaebuse esitajat. Kooskõlas Euroopa Ombudsmani põhikirja artikli 4 lõikega 2 saadab komisjon 7. veebruariks 2022 üksikasjaliku arvamuse.

Strasbourg, 5. november 2021

[1] Kättesaadav aadressil:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2021.253.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AL%3
[Linki]

[2] Erakorralise toetuse rahastamisvahendi kohta teabe saamiseks külastage:

https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/emergency-support-instrument_en
[Linki].

[3] Vt komisjoni veebipõhine pressiülevaade:

<https://audiovisual.ec.europa.eu/en/video/l-190210> [Linki].

[4] Määruse (EÜ) nr 1049/2001 (üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele) kohaselt:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32001R1049> [Linki].

[5] Vastavalt määruse 1049/2001 artikli 4 lõike 2 esimesele taandele.

[6] Vastavalt määruse 1049/2001 artikli 4 lõike 1 punkti a esimesele taandele.

[7] Kooskõlas määruse 1049/2001 artikli 4 lõike 1 punktiga b.

[8] Vt näiteks Üldkohtu 7. veebruari 2018. aasta otsus *PTC Therapeutics International vs. EMA*, T-718/15:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=199044&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&d>
[Linki].

[9] Vt näiteks Euroopa Kohtu 4. septembri 2018. aasta otsus *ClientEarth vs. komisjon*, C-57/16

P:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=205322&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&d>
[Linki], punkt 51.

[10] Vt näiteks <https://euobserver.com/coronavirus/148374> [Linki].